

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.13.210

**Inventaris van het archief van de
Commissie van Proefneming met hierin
opgenomen afgedwaalde
archiefbescheiden van onderdelen van
de Artillerie-Inrichtingen en Artillerie
onderdelen, (1814-) 1867-1942**

Versie: 12-06-2019

SSA-DCDI

Nationaal Archief, Den Haag 2010

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
1 Algemeen.....	7
2 Commissie van Proefneming.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	9
De verwerving van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Verwante archieven.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
1 Inventaris van het archief van de Commissie van Proefneming, (1814-1866) 1867-1942.....	11
1.1 Commissie van Proefneming, 1891-1942.....	11
2 Artillerie-Inrichtingen onderdelen.....	14
2.1 Rijksgieterij van (metalen/bronzen) geschut.....	14
2.2 Geschutgieterij te 's-Gravenhage.....	19
2.3 Normaal Schietschool.....	20
2.4 Chef van de geweerwinkel te Delft.....	21
2.5 Pyrotechnische school te Delft.....	21
3 Artillerie onderdelen.....	22
3.1 Regimenten (Veld)artillerie.....	22
3.2 Staf Artillerie 's-Gravenhage.....	22
3.3 Directeur 1e Artillerie directie.....	23
3.4 Directeur materieelvoorziening artillerie.....	23
3.5 Luitenant-generaal en inspecteur der Artillerie, W. du Pont.....	23
3.6 Kolonel der artillerie voor speciale diensten, A.E. Reuther, 's-Gravenhage....	23
3.7 Luitenant der artillerie, K.E. Oudendijk (lid CvP).....	24
3.8 Inspectie draagbare wapenen.....	25
3.9 Inspecteur van de buskruitfabricage te Delft.....	25
3.10 Plaatselijke artillerie commandant te Gorinchem.....	25
3.11 1e artillerie directie, magazijn van oorlog te Naarden.....	26
3.12 Commandant artillerie te Grave.....	26
3.13 Commandant voor het materieel der artillerie te Amsterdam.....	26

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Ministerie van Defensie: Commissie van Proefneming

Periodisering:

archiefvorming: 1867-1942

oudste stuk - jongste stuk: 1814-1942

Archiefbloknummer:

D115

Omvang:

164 inventarisnummer(s); 2,30 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Ministerie van Defensie / Commissie van Proefneming

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat stukken van de Commissie van proefneming over het onderzoeken, beproeven, maken en het verbeteren van geschut en munitie.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Ministerie van Defensie: Commissie van Proefneming, nummer toegang 2.13.210, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Defensie / Cie. Proefneming, 2.13.210, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

1 ALGEMEEN

Op 4 augustus 1679 besluiten de Gecommitteerde Raden van Holland en West-Friesland tot de oprichting van een affuutmakerij te Delft. Een en ander is het gevolg van de roep om herbewapening om het sociaal en economisch goed van de Republiek te bewaken. Tot aan het begin van de 19e eeuw was de Delftse affuutmakerij een van de vele wapensmidztes in het land. Zo was er ook een grofgeschutgieterij in 's-Gravenhage en een geweerfabriek in Culemborg. Nadat de Franse overheersing voorbij is en de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden worden verenigd ontstaat de behoefte voor de uitrusting van een sterk leger. De vestigingen, forten en het veldleger hadden dringend behoefte aan moderne wapens en geschut. Onder impuls van de nieuwe Grootmeester der Artillerie worden in Nederland de productieplaatsen gereorganiseerd. Vanaf 1815 zwaaiden militairen de scepter over de werkplaatsen. De Staatse productie in die periode is verdeeld over Delft en Luik. De Belgische opstand in 1830 maakt een einde aan de Luikse productie voor het Nederlandse leger. In de latere jaren wordt in Delft steeds meer de nadruk gelegd op metaalarbeid. Er worden allerhande soorten munitie gemaakt, kanonnen gegoten en handvuurwapens vervaardigd. De Rijks Geschutgieterij in 's-Gravenhage is ook belast met het gieten en maken van kannonnen en mortieren. Deze werkzaamheden zijn in de loop van de jaren overgenomen van de vestiging in Delft. De Rijks Geschutgieterij heeft een aantal naamsveranderingen ondergaan. Omstreeks 1830 wordt de naam gewijzigd in Rijks Gieterij van Metalen Geschut. Later wordt dit Rijks Gieterij van Bronzen Geschut. In 1888 wordt de naam gewijzigd in Geschutgieterij 's-Gravenhage. In 1887 werd de naam Artillerie Inrichtingen geïntroduceerd ¹. Het bedrijf bestond uit zes onderdelen. In Delft waren te vinden: de stapelmagazijnen, de pyrotechnische werkplaats, de draagbare wapens- en constructie werkplaatsen. In Den Haag waren gevestigd de geschutsgieterij en de commissie van proefneming. De geschutsgieterij is in 1904 opgeheven.

2 COMMISSIE VAN PROEFNEMING

Al lang voordat de Commissie van Proefneming (CvP) werd opgericht, werden proeven met vuurmonden genomen. Veelal waren militairen van de artillerie gestationeerd bij de munitie - en wapenfabrieken. Zij waren namens de minister van Oorlog belast met het onderzoek en testen van de door de minister bestelde wapens en kanonnen. In het midden van de 19e eeuw werden echter baanbrekende ontdekkingen gedaan op het gebied van natuurwetenschappen en techniek. Een en ander leidde op 11 november 1859 tot de instelling van een "Commissie tot Beproeving van Getrokken Geschut". Deze commissie kon worden beschouwd als de eerste voorloper van de CvP. In 1865 werd een nieuwe commissie ingesteld, de "Commissie voor het

1 Zie inventaris Artillerie Inrichtingen, 1813 1941. Toegangsnummer NA: 2.13.86

Beproeven van Pantsterschijven". Beide commissies werden samengevoegd tot de "Commissie tot Beproeving van Getrokken Geschut en Gepantserde Boorden". Deze gemengde commissie werd in 1866 opgeheven. Hierna werd de "Tijdelijke Commissie tot Beproeving van Getrokken Geschut" opgericht die op 1 januari 1867 leidde tot de CvP.

Als oprichtingsdatum wordt echter 15 december 1866 aangehouden. Op die dag ging de ministeriële aanschrijving met nr. 64A uit, waarin de instelling van de "Commissie van Proefneming" officieel werd aangekondigd. Deze commissie zou voortaan alle proeven met artilleriegeschut voor haar rekening nemen.

De commissie vestigde zich in Den Haag en maakte voor de schietproeven gebruik van het strand tussen Scheveningen en Katwijk. De voornaamste taken van de CvP waren:

1. het plannen, uitvoeren en verslag uitbrengen van de resultaten van fabricage, ontwikkelingsproeven van munitie en wapens;
2. het ontwikkelen en verbeteren van wapen en munitie beproevingsprocedures en beproevingsmethoden;
3. het stimuleren van het ballistisch onderzoek en de ontwikkeling van ballistische meetinstrumenten.

De CvP ressorteerde rechtstreeks onder de minister van Oorlog, die ook als opdrachtgever fungeerde. De activiteiten van de CvP hingen echter nauw samen met die van de Artillerie-Inrichtingen zodat de commissie na enkele jaren steeds meer met deze instelling op een lijn werd gesteld en er zelfs tijdelijk werd ondergebracht. Van 1890 tot 1906 maakte de CvP organisatorisch deel uit van de Artillerie-Inrichtingen en stond deze daarmee dus niet meer rechtstreeks onder de minister. Daarna heeft de CvP vrijwel steeds onder bevel gestaan van de Artillerie-materieelbeheerder en Bevelhebber van de Artillerie-Inrichtingen. Dat was voorheen de Directeur voor het Materieel der Landmacht (later Directeur Materieel Koninklijke Landmacht).

Ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog werd de CvP op 1 augustus 1914 opgeheven. Spoedig werd duidelijk dat, zeker in de gegeven omstandigheden, de commissie volstrekt onmisbaar was. Daarom werd op 26 juli 1915 een tijdelijke CvP ingesteld. Daarbij werd ook een geheel nieuwe vorm van artilleriebewapening onder de loep genomen: luchtdoelgeschut. Na de demobilisatie werd de tijdelijke CvP ontbonden om op 15 april 1919 als permanente commissie terug te komen. Bij de reorganisatie van het leger in 1922 werd de CvP als een afzonderlijke instelling beschouwd. In 1927 werd de commissie uitgebreid in verband met de talrijke vraagstukken op het gebied van luchtdoelgeschut en vuurleiding. In 1939 werd de commissie in verband met het opheffen van de Normaal Schietschool uitgebreid met 2 officieren der Infanterie.

De commissie werd opgeheven met ingang van 15 juli 1940.

Na de Tweede Wereldoorlog liet de heroprichting van de CvP nog enige jaren op zich wachten. Het werk van de commissie werd echter wel voortgezet. De CvP werd weer in het leven geroepen bij de reorganisatie van het Directoraat Materieel Landmacht in 1951.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De Semi-Statistische Archiefdiensten (voorheen Centraal Archievendepot) beheerde het archief van de Commissie van Proefneming in Nederlands-Indië, 1946 - 1950. Dit archief is in 2005 bewerkt en opgenomen in de inventaris collectie Strijdkrachten in Nederlands-Indië ². Tijdens de bewerking is geconstateerd dat het archief archiefbescheiden bevat welke niets met de oost te maken hadden. Onderzoek heeft uitgewezen dat een gedeelte van de archiefbescheiden gevormd zijn in Nederland. Deze bescheiden zijn afgezonderd. Besloten is om deze in een aparte inventaris te beschrijven. Bij de bewerking in 2009 zijn afgedwaalde archiefbescheiden aangetroffen van onderdelen van de Artillerie-Inrichtingen en zijn voorgangers en van Artillerie-eenheden ³. Niet meer te achterhalen is hoe deze in het archief gekomen zijn. Aangezien het hier bescheiden betreft omtrent het maken, beproeven en het verbeteren van wapens en munitie is besloten om de archiefbescheiden niet af te scheiden. De materiële staat van een aantal, vooral oudere, bescheiden bevinden zich in een slechte staat. Bij de laatste bewerking zijn geen archiefbescheiden, behoudens enkele dubbelen, vernietigd uit het archief. Het archief heeft bij de overdracht aan het Nationaal Archief een omvang van 2,6 strekkende meter.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is krachtens bepalingen van de Archiefwet overgebracht.

2 Zie collectie archieven Strijdkrachten in Nederlands-Indië, 1941-1957. Toegangsnummer NA: 2.13.132

3 Zie inventaris archief KL: Chefs van het Wapen der Artillerie, 1814-1940, Toegangsnummer NA: 2.13.61

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

Inventaris van het archief van het Ministerie van Defensie: Artillerie-Inrichtingen, 1813-1941 (1942-1972).

Nummer Toegang Nationaal Archief: 2.13.86.

Inventaris van het archief van het Koninklijke Landmacht: Chefs van het Wapen der Artillerie, (1813) 1914-1940 (1947).

Nummer Toegang Nationaal Archief: 2.13.61

Inventaris van de Collectie Strijdkrachten in Nederlands-Indië, (1938-1939) 1941-1957 (1960).

Nummer Toegang Nationaal Archief: 2.13.132

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN DE COMMISSIE VAN PROEFNEMING, (1814-1866) 1867-1942

1.1 COMMISSIE VAN PROEFNEMING, 1891-1942

1	Verslagen omtrent de beproevingen van vuurmonden,
1891, 1897-1898, 1902-1903	1 omslag
2	Stukken betreffende het onderzoek naar en de voorbereiding voor
schootstafelschieten met kanon 6 t.l.,
1925	1 omslag
3	Verslag van een schietproef met een kanon van 12 1.40, voorzien
van een gewijzigde schokbuis nr. 28,
1928	1 stuk
4	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake
werkzaamheden van de commissie, nrs. 54-848,
1929
<i>Met hiaten</i>	1 omslag
5	Overzichten van (onafgedane en doorlopende) proeven en
werkzaamheden van de commissie over de jaren 1927 en 1928, die
bij het wapen van de artillerie hebben plaatsgevonden,
1929	1 omslag
6	Stukken betreffende het nemen van schietproeven met
uurwerkbuisen,
1929	1 omslag
7	Stukken betreffende het nemen van schietproeven met
pantserprojectielen tegen pantserplaten, bestemd voor de
bestrijding van vechtwagens, met foto's,
1929	1 omslag
8	Stukken betreffende het nemen van proeven met rookmunitie en
rookbommen,
1929	1 omslag
9	Stukken betreffende het nemen van brandproeven bij het opleggen
van munitie,
1929	1 omslag

-
10	Stukken betreffende personeelsaangelegenheden en samenstelling van de keuringscommissie, 1930	1 omslag
11	Stukken betreffende schiet- en keuringsproeven van buskruit voor kanonnen met diverse kalibers, 1930	1 omslag
12	Stukken betreffende bom- en granaatwerpers, mitrailleur en schootstafels voor draagbare wapenen en mitrailleurs, 1930	1 omslag
13	Stukken betreffende de levering en beproeving van houwitsers, 15 1.15 en 15 1.17, 1930	1 omslag
14	Stukken betreffende schietproeven met houwitsers 12 1.14, 1930	1 omslag
15	Stukken betreffende schiet- en keuringsproeven met kanon van 7 veld, 1930	1 omslag
16	Stukken betreffende het kanon van 6 veld nr. 160, 1930	1 omslag
17	Stukken betreffende schietproeven gehouden met kannonnen van 10 veld, met foto's, 1930	1 omslag
18	Stukken betreffende schietproeven met 8 mortier en het 2 cm kanon Solothurn, 1930	1 omslag
19	Uitgaande verslagen van de commissie betreffende schiet -, brand -, schootstafel -, granaat- en buskruitproeven, 1930-1936, 1938-1940	1 pak
20-22	Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake aankoop en beproeving van vliegtuigbrandbommen en de demanet schokbuizen, 1939	3 omslagen
20	nrs 6 - 177 (met foto's)	
21	nrs 179 - 901	
22	nrs 912 - 1866	
23	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn,	

	1940	1 pak
24	Stukken betreffende het ruimen van landmijnen en het beschikbaar stellen van personeel, ingedeeld naar gebied, 1940	1 pak
25-26	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontploffte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden, 1940-1941	2 omslagen
	25 1940	
	26 1941	
27	Lijsten met opgave van voorhanden springstoffen toebehorende aan de afdeling tot het onschadelijk maken van niet gesprongen munitie, vliegtuigbommen, aanwezig in het Kruithuis te Delft, 1941-1942	1 pak
28	Lijsten met opgave van personeel en afwikkeling van de afdeling belast met het onschadelijk maken van niet gesprongen munitie en vliegtuigbommen, 1941-1942	1 pak

2 ARTILLERIE-INRICHTINGEN ONDERDELEN

2.1 RIJKSGIETERIJ VAN (METALEN/BRONZEN) GESCHUT

- 29** Lijsten houdende overzichten van oud en defect metaal geschut ter reparatie aangeboden aan de metalen gieterij te Delft en ter versmelting doorgezonden naar de Rijksgieterij, genummerd rood R 1 - R 32,
1815-1850 1 omslag
Met hiaten
- 30** Stukken betreffende de wijze van het gieten en bewerken van geschut,
1819-1842 1 omslag
- 31** Generale Staat van het door de Geschut Gieterij Maritz & Zoon gegoten en afgeleverd geschut van de periode januari 1814 - december 1821,
1821 1 stuk
- 32** Stukken betreffende de opgave van rekeningen, bewijs en gebruikte materialen van de geschutgieterij Maritz & Zoon,
1822-1824, 1848 1 omslag
In slechte materiële staat
- 33** Brief van mr. Emon aan de minister van Oorlog, inzake de oprichting van de Koninklijke kanongieterij te Donai,
1823 1 stuk
In Franse taal
- 34-41** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken betreffende processen-verbaal, verslagen, leveringen, opgavestaten en verstrekkingen van materiaal e.d. van en aan de Rijksgieterij te Den Haag,
1823-1864, 1870 6 pakken en 2 omslagen
Hierbij onder andere stukken m.b.t. de invoering van het "boomgeweer".
- 34** 1823-1824, 1829-1832, 1836, 1838-1839, 1841, 1843-1846, 1852, 1857
- 35** 1860, 1861, 1 omslag
- 36** 1862, nrs. 1 -135
- 37** 1862, nrs. 139 - 446
- 38** 1863
- 39** 1864
- 40** 1865, 1 omslag
- 41** 1866-1870
- 42** Stukken betreffende de door de geschutgieterij Maritz & Zoon geleverde werkzaamheden en de verrekening hiervan,

	1824-1859	1 omslag
43-44	Stukken betreffende onderhandelingen en het afsluiten van contracten met de geschutgieterij Maritz & Zoon, 1825, 1832-1833, 1835, 1840-1841, 1869-1871 In slechte materiële staat 1 omslag en 1 pak 43 1825, 1 omslag 44 1832-1833, 1835, 1840-1841, 1869-1871	
45	Stukken betreffende het ruilen dan wel het versmelten van onbruikbaar geschut en andere materialen, 1826-1853 In slechte materiële staat	1 omslag
46	Stukken betreffende het na beproeving doorsnijden en zagen van geschut en de verrekening hiervan, 1827-1845 In slechte materiële staat	1 omslag
47	Stukken betreffende de beproeving en eventuele aanschaf van een Wipstraal of Brugstraal (Balance à Bescule), 1828	1 omslag
48	Algemeen overzicht van in de Rijksgieterij ten behoeve van de Landmacht verbruikte metalen over de jaren 1825-1831, 1832	1 stuk
49	Algemeen overzicht van het tot gietstoffen uit de grote en kleine oven verbruikte metaal over de jaren 1825-1831, 1832	1 stuk
50	Opgaven van haren kleden, die gebruikt werden bij het vervoer van buskruit over het jaar 1831 en 1832, 1832	1 omslag
51	Stukken betreffende enige verrichtingen in de 's-Rijks Gieterij van metalen geschut te 's-Gravenhage inzake de bestelling van vuurmonden en de gemaakte winsten, 1834	1 omslag
52	Stukken betreffende gegevens die betrekking hebben op de artillerie en de constructie van affuiten en de uitwerking van schoten, 1834, 1842-1846	1 omslag
53	Reglement sur le service Des Fonderies Royales, reglement op de dienst van Koninklijke gieterijen vastgesteld door de koning op 19 oktober 1838 te Parijs,	

	1838 In Franse taal	1 deel
54	Stukken betreffende het aanwezige materiaal, opgave van bronzen geschut, metaal, gereedschap en gemaakte kosten van de geschutgieterij Maritz & Zoon, 1839, 1846-1850	1 omslag
55	Verslag van bevindingen inzake proefnemingen met nieuw Maritz geschut, naar de methodes van 1773 en 1810, 1840	1 stuk
56	Verslag met de uitkomst van enige scheikundige nasporingen wegens de metaalverhouding van het Nederlandse geschut, 1841	1 stuk
57	Stukken betreffende het scheikundig onderzoek aangaande het tingehalte van het Nederlands geschutsmetaal, 1841	1 omslag
58	Rapport inzake de beschrijving en werking van concentriciteitsmeters, 1841	1 stuk
59	Memorie betreffende een analyse waaraan geschutsmetaal dient te voldoen, 1842	1 stuk
60	Stukken betreffende het onderzoek naar nieuw en oud geschut en de middelen die daartoe dienstig zijn, 1843	1 omslag
61	Stukken betreffende voorstellen en wijziging van de tafels, houdende de afmetingen en wijze van constructie van ijzeren geschut, 1843-1859 Met hiaten	1 omslag
62	Verslag van onderdirecteur Verschuur betreffende een studiereis naar Frankrijk om artillerie inrichtingen te bezichtigen, 1844	1 stuk
63	"Rapport sur les experiences", rapport inzake proeven met 2 Nederlandse 24-ponders, 1844	1 deel
64	Aantekeningen inzake diverse onderwerpen met betrekking tot het bronzen geschut, 1844	1 stuk

-
- 65** Verslag inzake de vaststelling van de hoeveelheid arsenicum in tin voor de fabricage van vuurmonden, 1844 1 stuk
In Franse taal
- 66** Correspondentie betreffende de additionele artikelen op artikel 14 van het doorlopend contract met de geschutsgieter J.J. Maritz, 1853-1854 1 omslag
- 67** Stukken betreffende contracten met de geschutgieterij Maritz & Zoon en de eventuele overname van deze gieterij (bij overlijden), 1855 1 omslag
- 68** Dossier inzake geschut van gegoten staal, met inhoudsopgave, 1855-1860 1 omslag
- 69** Verslag inzake de beschrijving van een kogel door Charrin, een Belgische officier, 1856 1 stuk
In Franse taal en in slechte materiële staat
- 70** Stukken betreffende de beproeving van een kanon in Baden, Duitsland, uitgeboord volgens het stelsel van Lancaster, 1856-1859 1 omslag
- 71** Correspondentie betreffende het verzoek van G.M. Maritz om tot aspirant geschutgieter te worden aangesteld, 1856-1859 1 omslag
In slechte materiële staat
- 72** Stukken betreffende ideeën van de 1e luitenant B. Sluiter met betrekking tot aanpassingen en/of oplossingen op het gebied van bewapening met tekening van een kanon van 22,86 cm met stalenbuis, 1857-1859 1 omslag
- 73** Circulaire van de Inspecteur der Artillerie inzake het gebruik van de schootstafel tot getrokken kanon van 16 duim, 1860 1 stuk
- 74** Correspondentie met de Inspecteur der Artillerie betreffende contracten, leveringen, afrekeningen, staten met opgaven en inzake verstrekkingen van materiaal van en aan de Rijksgieterij te 's-Gravenhage, 1862 1 omslag
- 75** Stukken betreffende het onderzoek van een vuurmond van 4 duim, welke bij een oefening gebreken toonde, en het resultaat daarvan,

	1864	1 omslag
76	Verslag van kolonel Drijfhout van Hooff betreffende de schoten gedaan uit een IJ kanon 30 ponders van de marine, 1865	1 stuk
77	Verslag van het met getrokken kanon van 30 pponder zwaar tegen gepantserde borden gedane proeven, 1865	1 deel
78	Verkort overzicht van de werkzaamheden van de commissie tot het beproeven van watermijnen, 1865	1 stuk
79	Verslag van kapitein A.M. Mazel van 28 maart 1866, inzake het opstel "Die Fortschritte der Artillerie in den letzte sechs jahren" in de Allgemeine Schweiszerische Militär Zeitung, 1866	1 stuk
80	Extract uit het beknopt verslag van de commissie tot het beproeven van de watermijnen over de springproeven gedaan op de Goudplaat nabij Veere om de lading van de schokmijnen te bepalen, 1866	1 stuk
81	Nota's aan de chef van het bureau der Artillerie van het Departement van Oorlog betreffende de begroting, de aanmaak en oplevering van kanonnen en de aanschaf van benodigd materiaal, 1869, 1871-1875, 1879	1 omslag
82	Brief aan de minister van Oorlog betreffende het verzoek om toekenning van gratificaties aan gedetacheerde officieren, 1871	1 stuk
83	Lijsten houdende een opgave van beambten en werklieden, die worden voorgedragen om op 1 november 1871 over te gaan in 's-Rijksdienst bij de geschutgieterij, 1871	1 omslag
84	Bijzondere instructie voor de directie van 's-Rijks gieterij voor bronzen geschut betreffende de verantwoording van de uit te voeren werkzaamheden, 1877	1 stuk
85	Verslagen van onderzoekingen en keuringen van geschut van 12 cm kanon brons getrokken, 1882	1 omslag
86-89	Verslagen van onderzoekingen en keuringen van geschut van 15	

cm mortier brons getrokken,
1885-1887

4 omslagen

- 86** nr W 21/9 - nr Z 21/12
- 87** nr G 22/15 - nr X 22/28
- 88** nr M 23/6 - nr P 23/29
- 89** nr D 24/30 - nr X 24/47

2.2 GESCHUTGIETERIJ TE 'S-GRAVENHAGE

90-95

Verslagen van onderzoeken en keuringen van geschut van 15
cm mortier getrokken,
1887-1890

5 omslagen en 1 pak

- 90** nr B 25/1 - nr Z 25/65
- 91** nr A 26/66 - nr Z 26/88
- 92** nr A 27/89 - nr Z 27/110
- 93** nr A 28/111 - nr L 28/132
- 94** nr P 29/133 - nr Z 29/156
- 95** nr E 30/157 - nr T 30/200, 1 pak

96-99

Verslagen van onderzoeken en keuringen van geschut van 15
cm kanon brons getrokken,
1889-1891

2 omslagen, 1 stuk en 1 pak

- 96** nr C 29/82 - nr O 29/102
- 97** nr V 30/103 - nr Z 30/112
- 98** nr A 31/113 - nr Y 31/153, 1 pak
- 99** nr B 32/149, 1 stuk

100

Verslagen van onderzoeken en keuringen van geschut van 15
cm kanon, K 34/256 en nr A 35/286
1893

1 omslag

101

Beschrijvingslijsten uit diverse artillerie-magazijnen van het
geschut, na gehouden schietproeven,
1893-1904

1 pak

Met hiaten

102-104

Verslagen van onderzoeken en keuringen van geschut van 10
cm kanon,
1894-1895

2 omslagen en 1 pak

- 102** nr N 35/201 - nr Z 35/223
- 103** nr A 36/225 - nr Z 36/288, 1 pak
- 104** nr A 37/289 - nr A 37/291

105

Stukken betreffende bezoeken van de kapitein J.A. Lehmann,
hoofdopzichter der werkplaatsen bij de geschutsgieterij, aan
artillerie-werkplaatsen en -gieterijen van stalen geschut te
Kopenhagen, Luik en Seraing,
1894-1895

1 omslag

-
- 106** Stukken betreffende het ontwerp, beproevingen en aanmaak van het stalen kanon van 12 cm, 1895 1 omslag
- 107** Stukken betreffende het beproeven van oefenkanonnen van 6 cm en het contract met de firma Aktiebolaget Fingspongs Stijckebruk (Zweden) voor de levering van onderdelen, 1896-1901 1 omslag
- 108** Rapporten, keurings- en opnamestaten van verschillende vuurmonden, 1896-1904 1 pak
Met hiaten
- 109** Berekeningen van de gasdruk van het kanon van 7,5 cm, nrs 11-22, 1897 1 omslag
- 110** Werklijsten van de kanonnen van 7,5 en 12 cm, nrs 19 en 23, 1897 1 omslag
- 111** Stukken betreffende het opmeten van diverse kanonnen te Hoek van Holland, IJmuiden en Den Helder door werkman W.A. Ricardson, 1898 1 omslag
- 112** "Catalogus", staat met een opgave van dienstvoorschriften en registers, memories, tabellen en tekeningen, boeken en geheime stukken, 1898 1 deel
- 113** Stukken betreffende wijzigingen en aanpassingen van het kanon van 10 cm, het snellaadsluitstuk en beproeving van het snelvuurveldmaterieel nrs 24-38, 1901 1 omslag

2.3 NORMAAL SCHIETSCHOOL

- 114** Stukken betreffende een onderzoek naar een geschikte kogel voor het getrokken geweer nummer 1 en het inschieten van deze geweren, 1860 1 omslag
In slechte materiële staat
- 115** Stukken betreffende de uitvinding en beproeving van een kogel ontworpen door kapitein A. Engelvaart, 1860, 1894 1 omslag
In slechte materiële staat

2.4 CHEF VAN DE GEWEERWINKEL TE DELFT

- 116-118** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken betreffende
wapeninspecties bij regimenten, met diverse notities over koloniale
blanke wapens en vuurwapens,
1863 3 omslagen
- 116** nrs 1 - 189
117 nrs 191 - 380
118 nrs 381 - 510

2.5 PYROTECHNISCHE SCHOOL TE DELFT

- 119** Stukken betreffende de bouw van een patronenfabriek op het
terrein van het slagkruitfabriek te Delft,
1868 1 omslag
- 120** Brief aan de inspecteur der artillerie betreffende het verzoek om
toekenning van een gratificatie voor gedetacheerde officieren,
1869 1 stuk

3 ARTILLERIE ONDERDELEN

3.1 REGIMENTEN (VELD)ARTILLERIE

- 121** Rapporten over het onderwijs in de rij- en africhtingskunst van het 2e Regiment Artillerie, detachement te Breda, 1842-1844 1 omslag
- 122** Proces-verbaal van overgave en overname van de 3e compagnie Regiment Veldartillerie te 's-Hertogenbosch, met bijlagen, 1852 1 omslag
- 123** Regelingen van de dienst en instructie van het Regiment Veldartillerie, 3e compagnie detachement te Utrecht 1852-1858 1 omslag
- 124** Brief van de voorzitter, kolonel Singendonck, inzake de onderwerpen, die onderzocht moeten worden door de Commissie onderzoek doelmatigheid van kleding en uitrusting voor de veldartillerie, 1856 1 stuk
- 125** Verslagen van de commissie belast met het nemen van proeven met granaatkartetsen tot veldgeschut van kanonnen van 6 en 12 duim en de houwtser van 12 en 15 duim, 1856-1859 1 omslag
- 126** Verslagen en rapporten inzake de geoefendheid van de 4e, 5e compagnie en Depot-compagnie van het Regiment Veldartillerie, 1857-1860 1 omslag
- 127** Dossier inzake de aanmaak en keuring van kazematkanonnen van 6 cm Krüpp en Schneider, fort Liebrug, 1901-1904 1 omslag

3.2 STAF ARTILLERIE 'S-GRAVENHAGE

- 128** Bedankbrief van de Directeur-Generaal van Oorlog betreffende de toezending van een tekening van het snijdend gereedschap van een Pruisische kogelpersmachine, 1842 1 stuk
- 129** Register van uitgaande brieven van de kapitein der artillerie, Collard, 1870 juli 29 - sept. 18 1870 1 deel

- 130** Oefenverslagen op de kustbatterij zeefront, met verslag van 12 cm kanon op beweegbare bedding, 1887-1888 1 omslag

3.3 DIRECTEUR 1E ARTILLERIE DIRECTIE

- 131** Brief van de Directeur-Generaal van Oorlog aan het departement van de Grootmeester der Artillerie inzake het besluit over de aanvoer van en het vervoer van waren, levensmiddelen en krijgsbehoeftes naar de in opstand zijnde gedeeltes van het Rijk, 1830 1 stuk
- 132** Platen behorende bij de wijzigingen in het Handboek voor de technische dienst van het korps genietroepen, 1899 1 omslag

3.4 DIRECTEUR MATERIEELVOORZIENING ARTILLERIE

- 133** Stukken betreffende de materieelvoorziening van magazijnen en batterijen te Woerden, Naarden en Utrecht, 1870 1 omslag

3.5 LUITENANT-GENERAAL EN INSPECTEUR DER ARTILLERIE, W. DU PONT

- 134** Correspondentie met majoor der Artillerie Gueriot de Belseax, opzichter van de geweerfabrieken te Luik en Maastricht, inzake de aanschaf van pistolen en geweren, 1814-1815 1 omslag
In slechte materiële staat
- 135** Correspondentie met majoor der Artillerie Gueriot de Belseax, opzichter van de geweerfabrieken te Luik en Maastricht en kapitein Bullot, inzake de aanschaf van pistolen en geweren, 1814-1817 1 omslag
In slechte materiële staat

3.6 KOLONEL DER ARTILLERIE VOOR SPECIALE DIENSTEN, A.E. REUTHER, 'S-GRAVENHAGE.

- 136-139** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken met betrekking tot aankoop en beproeven van geschut, 1877 4 pakken
- 136** nrs 1 - 150
- 137** nrs 151 - 300
- 138** nrs 301 - 447
- 139** nrs 450 - 588 [nr 545 van 1877: beschrijving van het fort op de hoofddam van Pannerden met tekening]

-
- 140** Stukken betreffende een ontwerpcontract met C. Ekman, eigenaar van de Zweedse gieterij te Finspong, voor de aankoop van zes ijzeren kanonnen van 24 cm, 1878 1 omslag
- 141** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken betreffende het keuren van vuurmonden en beproeven van diverse soorten buskruit, 1878 1 omslag
- 142-143** Stukken betreffende door de firma Fried Krupp te Essen geleverd geschut, waaronder kanonnen staal van 12 en 15 cm, en inzake beproevingen met munitie, 1878-1879 2 pakken
- 142** 1878 jan. - juli
- 143** 1878 aug. - 1879 april (met hiaat)
- 144** Stukken betreffende de voor- en/of nadelen van vuurmonden bij borstweringen met oplopende en afhellende plongées, 1878 1 pak
- 145** Stukken betreffende aanpassingen van de dikte van rolspaakkokers van kanonnen van 24 cm, 1878 1 omslag
- 146** Stukken betreffende de aanschaf van munitie bij de firma Gruson te Buckau-Magdeburg, 1878 1 omslag
- 3.7 LUITENANT DER ARTILLERIE, K.E. OUDENDIJK (LID CVP)**
- 147** Stukken betreffende de uitwerkingen en vraagstukken aangaande de artillerie zoals plaatsbepaling en afstandsmetingen, 1896 1 omslag
- 148** Stukken betreffende de artilleriebewapening in Engeland, Duitsland en Frankrijk, 1900-1916 1 omslag
- 149** Stukken betreffende schietoefeningen, de werking van torpedomijnen en de vereenvoudiging van vestingartillerie, 1901-1912 1 omslag
Bevat ook documentatie betreffende bewapening
- 150** Stukken betreffende schietproeven en onderzoek naar de samenstelling van diverse soorten buskruit vanwege ongelukken in het buitenland, 1901-1919 1 omslag

Overwegend in de Duitse taal en met hiaten

- 151** Stukken betreffende de voorstellen tot het houden van schietwedstrijden van geschut bij de vestingartillerie en het opstellen van een schietvoorschrift, 1902-1903 1 omslag

- 152** Stukken betreffende buitenlandse verdedigingswerken en oefeningen, welke ter grondslag kunnen dienen voor een mogelijke herziening van de stelling Amsterdam en de Hollandse waterlinie, 1902-1919 1 omslag
Overwegend in de Duitse taal

- 153** Stukken betreffende proefnemingen bij Schoorl inzake de sterkte en dikten van nieuw te bouwen en bestaande forten, [1904] 1 omslag

3.8 INSPECTIE DRAAGBARE WAPENEN

- 154** Rapport van de commissie machinerie van de Verenigde Staten van Amerika, 1855 1 deel

- 155** Stukken betreffende visiteer instrumenten welke worden gebruikt bij metingen van geschut, 1856 1 omslag

3.9 INSPECTEUR VAN DE BUSKRUITFABRICAGE TE DELFT

- 156** Stukken betreffende het verzenden van (lege) salpetervaten van de magazijnmeester der artillerie te Amsterdam naar de buskruitfabriek te Delft, 1818-1822, 1831-1832 1 omslag

3.10 PLAATSELIJKE ARTILLERIE COMMANDANT TE GORINCHEM

- 157** Stukken betreffende het beschikbaar stellen van een detachement artilleristen tot het doen van seinschoten, 1823-1824 1 omslag

- 158** Ingekomen dagorders van de opperbevelhebber van de vesting Gorinchem en onderhorige sterkten van de 1e artillerie directie, 1830-1831 1 omslag

- 159** Stukken betreffende aanwijzingen, richtlijnen en uitvoering van het besluit tot het toekennen van een Koninklijke Onderscheiding, zoals de Militaire Willems Orde en het Stalen Kruis,

1831, 1834

1 omslag

**3.11 1E ARTILLERIE DIRECTIE, MAGAZIJN VAN OORLOG TE
NAARDEN**

160

Concept- en opgaven van aanwezig geschut in het oorlogsmagazijn te Naarden en de genomen schoten met dit geschut,
1864

1 omslag

161

Stukken betreffende de aanmaak van houten kogels en granaten voorzien van linnen stroken,
1870

1 omslag

3.12 COMMANDANT ARTILLERIE TE GRAVE

162

Reglement inzake de uniformen en rangonderscheidingstekens van de conducteurs bij de artilleriemagazijnen,
1826

1 stuk

**3.13 COMMANDANT VOOR HET MATERIEEL DER ARTILLERIE
TE AMSTERDAM**

163

Stukken betreffende de aanbieding van twee tekeningen met wijziging van vestingaffuiten nrs 1 en 2 tot walaffuiten nrs 9 en 11,
1863

1 omslag

164

Brief aan de adjudanten voor het materieel der artillerie met betrekking tot het inleveren van de 12 duim vuurmond bij de artillerie stapel - en constructiemagazijnen,
1864

1 stuk